

FI-analys nr 48

Lånens andel av nya skulder hos Kronofogden ökar i sämre tider

Av: Michael K. Andersson och Mehmet Üye *

Sammanfattning

Under 2020 fick nästan 130 000 personer skulder hos Kronofogden på grund av ett konsumtionslån. Sedan slutet av 2020 har priserna i allmänhet (inflation) ökat med nästan 20 procent. Samtidigt har Riksbanken höjt styrräntan och det har blivit betydligt dyrare att låna pengar. År 2023 fick drygt 160 000 personer med konsumtionslån nya skulder hos Kronofogden, vilket är en ökning med 23 procent sedan 2020. Samtidigt var de nya skulderna, på grund av lån, mätt i kronor 51 procent högre än de var 2020.

Övriga skulder hos Kronofogden – som inte har med lån att göra – ökade mindre. Det visar att lånens andel av skulderna hos Kronofogden ökar i sämre ekonomiska tider. Skulderna mätt i kronor ökade mer än antalet låntagare med nya skulder. Det visar att stora lån i hög grad har bidragit till skuldökningen hos Kronofogden.

Det finns två huvudsakliga förklaringar till att lån står för en större andel av skulderna hos Kronofogden. För det första *lånade* konsumentkreditinstituten *ut mer* 2023 än 2020. Detta medförde att fler fick skulder hos Kronofogden eftersom en stor del av kunderna fick allvarliga betalningsproblem. Den andra förklaringen är att *andelen* låntagare som fick skulder hos Kronofogden har ökat bland kunder hos storbankerna och nischbankerna. De bankerna ger ofta stora lån. Så trots att de inte ökade sin utlåning så mycket, fick fler av deras kunder skulder hos Kronofogden 2023 jämfört med 2020.

Det var fortfarande störst andel kunder hos konsumentkreditinstituten som fick en ny skuld hos Kronofogden. Men de största volymerna i kronor av obetalda låneskulder hos Kronofogden kommer från nischbankerna. Betalningsproblem förknippade med lån ökade för låntagare i alla åldrar utom bland de yngsta kvinnorna. Mest ökade de problemen för personer i medelåldern.

27 februari 2025, FI dnr 25-2664

* Andersson och verksam vid FI och Üye vid Kronofogden. Författarna vill rikta ett särskilt tack till Cecilia Hegethorm Mogensen, Anna Hult, Magnus Karlsson, Maria Feldt, Marie Olausson, Moa Langemark, Mona Matsson, Lars Olausson och Davor Vuleta.

FI-analyserna har presenterats på ett internt seminarium på FI. De är godkända för publicering av ett redaktionsråd.

Svag ekonomisk utveckling de senaste åren

Hushållens ekonomiska situation har sedan 2020 blivit mer ansträngd. Denna FI-analys syftar till att visa hur sämre ekonomiska tider påverkar hur mycket hushållen lånar till konsumtion och hur det kan leda till betalningsproblem för dem.

Vi har i analysen använt uppgifter från FI:s datainsamlingar och Kronofogdens register. Däremot har vi inte kombinerat uppgifter om enskilda individer från de båda myndigheterna. Analysen omfattar inte bolån. Bolån utgör en mycket större del av den totala utlåningen, men endast en liten del av betalningsproblemen. Detta eftersom kreditprövningarna är mer omfattande för bolån. Därför skulle betalningsproblem förknippade med andra lånetyper döljas av bolåneuppgifterna.

Vi har tidigare analyserat utlåning och betalningsproblem. Dessa analyser visar att livshändelser som exempelvis skilsmässa, låg inkomst och begränsade kreditprövningar bidrar till att personer med konsumtionslån får betalningsproblem (se Andersson, m.fl., 2021, och Andersson och Üye, 2021). Dessutom visar analyserna att det är stor skillnad mellan olika långivare i hur stor andel av deras kunder som senare får betalningsproblem.

I de tidigare analyserna studerade vi betalningsförelägganden 2020 som var förknippade med ett lån och hur stor del av dessa som var kvar som skulder hos Kronofogden i mars 2022. Det var minst andel låntagare med sådana skulder hos storbankerna – cirka en av tusen.¹ Störst andel med betalningsproblem hade låntagare hos konsumentkreditinstituten. Nästan en av fyrtio av dessa låntagare hade skulder hos Kronofogden (se Andersson och Üye, 2021). Men eftersom nischbankerna har flest kunder med konsumtionslån, utgjorde deras kunder störst antal låntagare med skulder hos Kronofogden.

Det var främst unga män som fick tidiga betalningsproblem (inkassokrav) på grund av lån 2020 (se Andersson och Üye, 2022). Det var även vanligare att män under 45 år fick allvarliga betalningsproblem (skulder hos Kronofogden) än kvinnor i samma åldersgrupp. Bland låntagare över 45 år var det däremot en högre andel kvinnor som fick skulder hos Kronofogden.

Större skulder hos Kronofogden 2023 än 2020

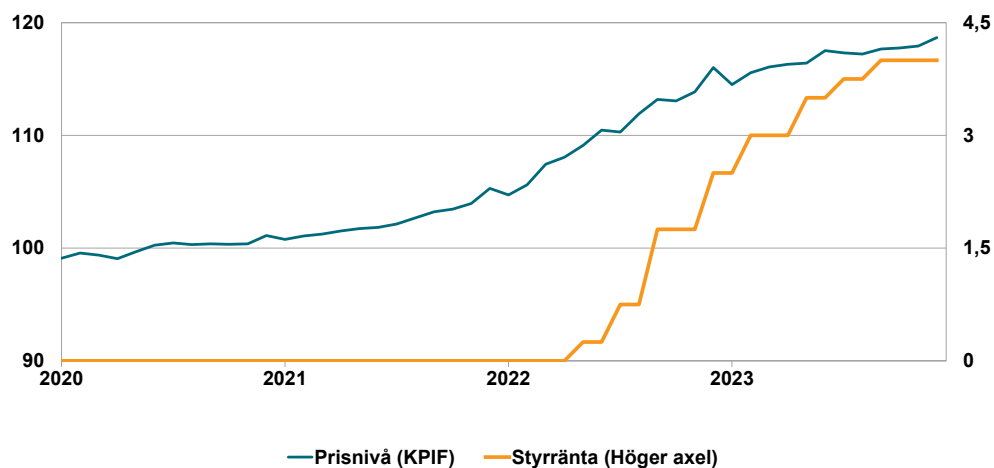
Hushållens kostnader har ökat (inflationen) sedan våra tidigare analyser och priserna var i allmänhet 17 procent högre 2023 än 2020 (se diagram 1). Samtidigt höjde Riksbanken styrräntan flera gånger under perioden, från 0 till 4 procent. Sammantaget innebär det att låntagarna fick kraftigt höjda levnadskostnader

¹ Vi beskriver långgivargrupperna senare i dokumentet.

eftersom deras löner inte ökade i samma takt. Och därför hade de mindre marginaler i sin ekonomi 2023 än 2020.

Diagram 1. Prisnivå och styrränta, 2020–2023

Index 2020=100 och procent

Källa: Riksbanken och SCB.

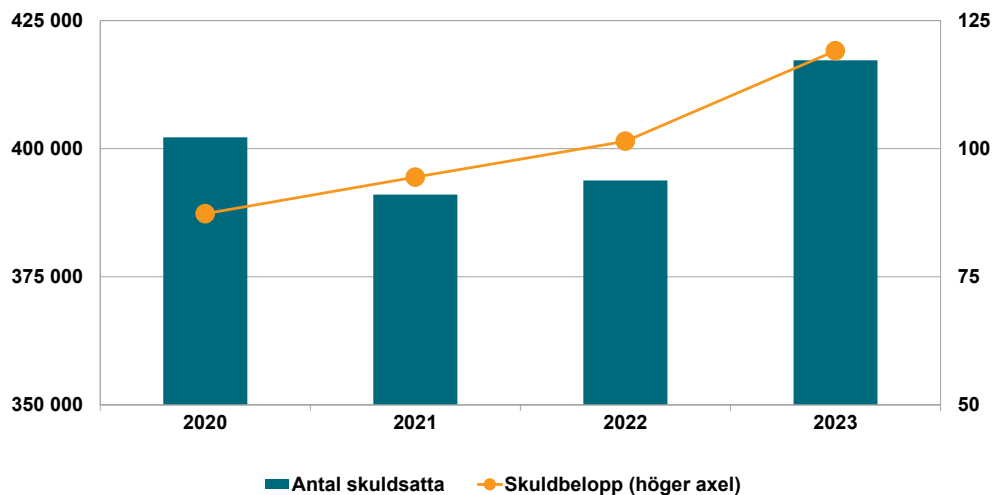
Jämfört med våra siffror i tidigare analyser har antalet personer som har en skuld hos Kronofogden stigit från 402 000 till 417 000 mellan 2020 och 2023 (se diagram 2).² Det motsvarar en ökning på nästan 4 procent.³ Det totala skuldbeloppet ökade med 36 procent 2020–2023.

² Här pratar vi om alla skulder hos Kronofogden och inte bara obetalda lån.

³ Även befolkningen ökade. Sammantaget ökade andelen i den vuxna befolkningen (med svensk folkbokföringsadress) med skulder hos Kronofogden från 3,8 procent 2020 till 3,9 procent 2023.

Diagram 2. Antal individer med skulder och totalt skuldbelopp hos Kronofogden

Antal och miljarder kronor

Källa: Kronofogden.

Anm. Diagrammet visar antal och volymer i slutet av respektive år.

Obetalda lån är en vanlig skuldtyp hos Kronofogden. Men det finns många andra typer av skulder. Skulder till staten och kommunerna – skatteskulder, underhållsstöd, obetalade studiemedel och fordonsrelaterade skulder – står för en femtedel av den totala volymen. Övriga skulder är till privata företag eller privatpersoner. Exempel på sådana skulder är (obetalda) lån, mobiltelefonräkningar, skulder till trafikförsäkringsföreningen och parkeringsavgifter.

Analysen är upplagd på följande sätt. Först presenterar vi *utvecklingen* i antalet låntagare och lånevolymer för konsumtionslån mellan 2020 och 2023. Vi har delat upp utlåningen i olika långivargrupper och efter låntagarnas ålder och kön. Avslutningsvis kombinerar vi utvecklingen i utlåning och betalningsproblem, och visar *andelen* låntagare som fick problem att betala på sina lån 2023 jämfört med 2020.

Betalningsproblemen har ökat mer än utlåningen

Både utlåningen och betalningsproblemen skiljer sig åt mellan kunder hos olika långivare. Det gäller såväl i nivåer som i tillväxttakter mellan 2020 och 2023. Andersson och Üye (2022) diskuterar – utifrån antal låntagare och volymer i kronor – skillnader i utlåning och betalningsproblem mellan olika långivargrupper 2020. Här studerar vi hur vanliga betalningsproblem i samband med lån var 2023 jämfört med 2020.

Det finns stora skillnader mellan långivarna och vi har därför delat in dem i sex grupper. *Storbanker* erbjuder lån både med och utan säkerhet och har generellt sett ett mer heltäckande utbud av produkter än övriga långivare. Storbankerna erbjuder även många olika typer av sparformer. *Nischbanker* är ofta specialiserade inom ett eller några få områden, till exempel konsumtionslån. *Objektsfinansieringsbolag* ger i huvudsak lån mot en annan säkerhet än bostad – som bilar och båtar. *Kortbolag* erbjuder främst kortkrediter. *Säljfinansieringsbolag* ger lån vid köp av en vara eller tjänst på nätet eller i en fysisk butik. *Konsumentkreditinstitut* erbjuder lån utan säkerhet till konsumenter. De lånar ofta ut mindre belopp under en kortare tid och till hög ränta.

De betalningsproblem vi behandlar i denna analys är inkassokrav, ansökan om betalningsföreläggande och skulder hos Kronofogden. Det första steget mot betalningsproblem är att en person inte betalar en räkning.⁴ I det fallet får hen nästan alltid en eller flera betalningspåminnelser (se figur 1).⁵ Påminnelser innebär en kostnad på 60 kronor. Om låntagaren inte betalar trots påminnelserna, skickar vissa långivare räkningen för inkassokrav. Andra långivare väljer att sälja lånet eller att låta ett inkassobolag driva fordran. Om fordran går till inkassokrav, ökar kostnaden för låntagaren som får betala en avgift på 180 kronor. Inkassokrav är det andra steget i en kedja av betalningsproblem.

Långivare ska skicka en betalningspåminnelse. Sedan finns det bolag som skickar flera påminnelser, medan andra bolag skickar inkassokrav direkt efter första påminnelsen. Inkassokrav är allvarligare, eftersom de innebär en större kostnad för låntagaren. Dessutom leder obetalda inkassokrav till nästa steg i kedjan av betalningsproblem för låntagaren.

Om bolaget som driver inkassoärendet inte får betalt kan det i detta steg välja att ansöka om ett betalningsföreläggande hos Kronofogden, det vill säga, ansöka om hjälp att få sitt krav fastställt. Då tillkommer kostnader på 680 kronor för ansökan och ombudsarvode.⁶ För en låntagare kan föreläggandet avse en betalning av en räkning eller en betalning av hela lånet.

⁴ Om räkningsbetalningen kommer från ett lån, består betalningen vanligen av ränta, amortering och eventuella avgifter. Skulden kan även vara ett helt lån som har förfallit till betalning.

⁵ En påminnelse kan vara ett tecken på ett tillfälligt betalningsproblem. Men det kan även vara tecken på slarv eller att låntagaren väljer att skjuta upp betalningen. Däremot är upprepade påminnelser på samma lån, en första indikation på återkommande betalningsproblem.

⁶ Ett ombud företräder vanligtvis den som vill få betalt. Men det är den som ska betala skulden som betalar arvodet till ombudet.

Den låntagare som inte betalar sina förelägganden (eller bestrider dem) får ett så kallat utslag.⁷ Det är fjärde steget. Då tillkommer en grundavgift vid verkställighet på 600 kronor. Verkställighet är Kronofogdens åtgärd för att med tvång genomföra ett utslag.⁸ Om skulden blir fastställd för indrivning kan låntagaren dessutom få en betalningsanmärkning hos kreditupplysningsföretagen.⁹ Dessutom fortsätter en skuld hos Kronofogden att öka på grund av räntor och avgifter, även efter ett utslag. För en komplett genomgång av förlopp och process vid betalningsproblem se Kronofogden (2008).

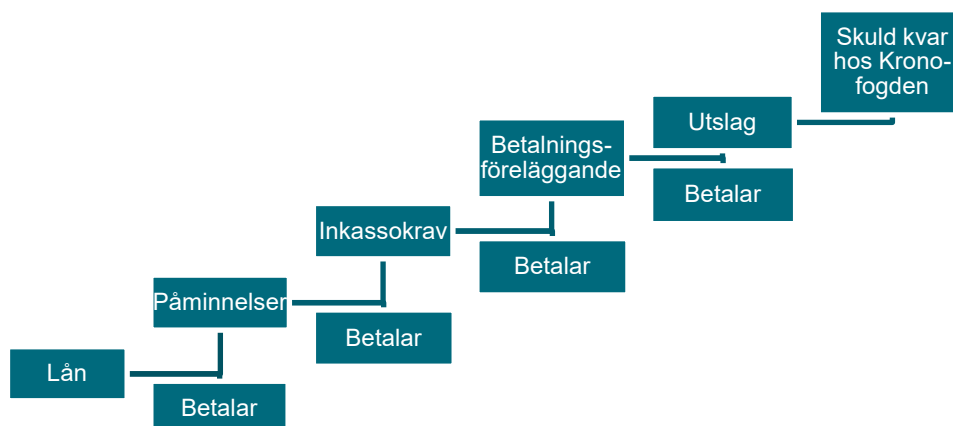
En viktig skillnad mellan denna analys och FI:s och Kronofogdens tidigare analyser, är att vi nu studerar de låntagare som har fått ett *utslag* hos Kronofogden i stället för dem som hade kvar skulderna fjorton månader efter 2020. Skillnaden beror på att det inte hade gått fjorton månader efter 2023 när vi hämtade data för den här analysen. Vi använder alltså utslagen även när vi jämför med 2020 i denna analys. Andelen låntagare som får utslag är större än andelen som har skulderna kvar en tid efter utslaget. Det beror på att låntagarna fortfarande kan betala av sina skulder, eller bli föremål för indrivning, efter utslaget. I denna analys menar vi med *utslag* skulder hos Kronofogden.

⁷ Ett utslag är Kronofogdens beslut om att en individ är skyldig att betala och kan jämföras med en dom. Ett utslag innebär att den som vill ha betalt i nästa steg kan ansöka om att Kronofogden ska driva in skulden. De som får betalningsförelägganden kan bestrida dem. Då kan den som ska få betalt begära att ärendet överlämnas till tingsrätten för fortsatt prövning.

⁸ Exempel på verkställighet är löneutmätningar och vräkningar.

⁹ En betalningsanmärkning visar att personen inte har skött sina betalningar. Den kan till exempel leda till att personen inte får låna, hyra en lägenhet, eller få ett telefonabonnemang.

Figur 1. Steg av betalningsproblem

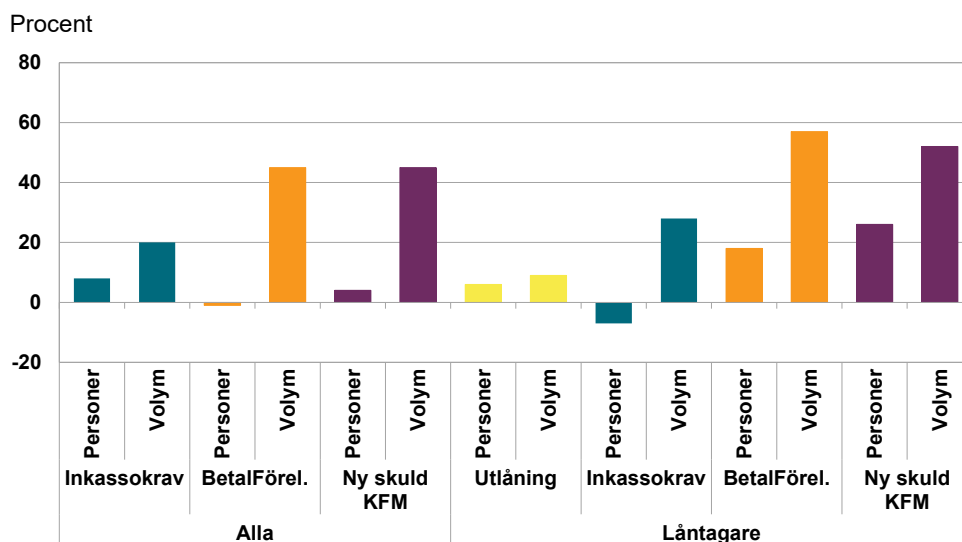

Källa: Egen illustration.

Utlåningen för konsumtion har ökat något

Det var 6 procent fler personer som lånade för att konsumera 2023 än 2020 (se diagram 3). Och de lånade 9 procent mer mätt i kronor. När hushållen får sämre marginaler ökar deras behov (efterfrågan) av lån. Mot detta står att när räntan ökar så minskar deras efterfrågan på lån. Utöver detta finns det skillnader mellan individer. De som har något större marginaler kan vänta med, eller helt avstå, från att låna pengar till de högre räntorna. De som har mindre marginaler kan vara tvungna att låna trots att kostnaden har ökat. En ytterligare faktor är kreditprövningen. Det har blivit svårare att få lån från de bolag som gör en mer omfattande kreditprövning eftersom marginalen mellan inkomst och utgifter har minskat för de flesta hushållen. Därför kan fler ha valt att låna från bolag som gör begränsade kreditprövningar.

Diagram 3. Förändring i utlåning och betalningsproblem mellan 2020 och 2023

Källa: FI, Kronofogden och Svensk Inkasso.

Anm. Diagrammet visar förändringen i respektive variabel 2023 jämfört med 2020. Skuld KFM avser utslag hos Kronofogden. Alla betyder alla typer av skulder och Låntagare betyder personer med obetalda låneskulder.

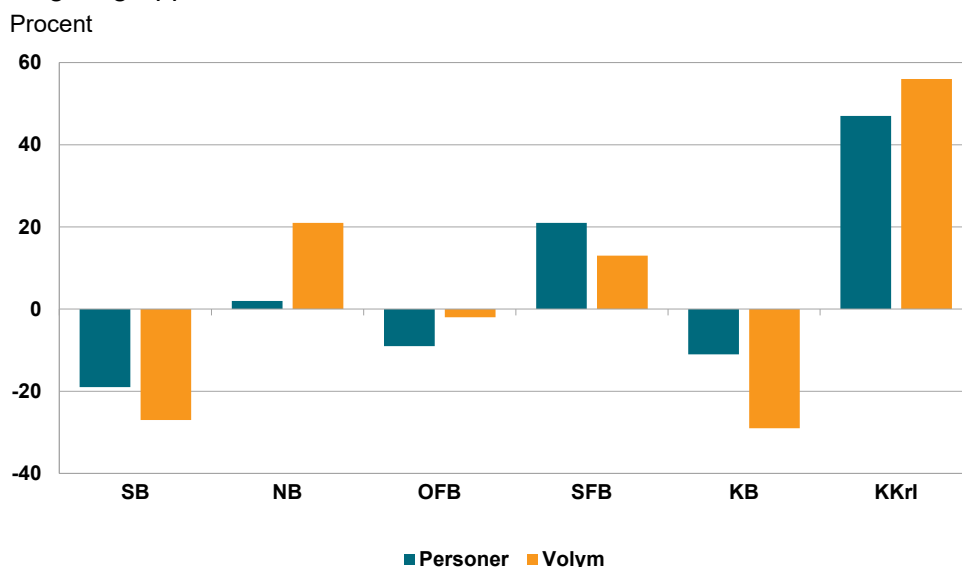
Räntan är en förklaring till hur de olika bolagens utlåning förändrades mellan 2020 och 2023. Storbankerna minskade sin utlåning, både mätt i antalet personer (-19 procent) och i utlånade volymer (-27 procent) (se diagram 4). Det beror troligen på att färre kunder hos storbankernas ville låna pengar (lägre efterfrågan) eftersom räntan ökade med 3–4 procentenheter mellan 2023 och 2020.¹⁰ Relativt sett har räntan på lån från storbanks ökat mest. Dessutom kan det vara så att färre personer klarade storbankernas kreditprövning och således inte *fick* låna, trots att de *ville*.

Det var ungefär lika många personer som lånade av nischbankerna 2023 som 2020. Men de lånade i genomsnitt mer, vilket avspeglas i att nischbankernas samlade utlåning ökade med drygt 20 procent. Mest ökade konsumentkreditinstituten sin utlåning, där det var knappt 50 procent fler låntagare som lånade drygt 50 procent mer. Det betyder att deras genomsnittliga lån var ungefär lika stort 2023 som 2020. Den stora ökningen beror troligen på att deras låntagare ofta har mindre marginaler i sin ekonomi. Därför kan låntagarna ha behövt låna i större utsträckning för att klara sina utgifter i de sämre ekonomiska tiderna. Samtidigt har räntan på lån från konsumentkreditinstitut inte ökat lika mycket relativt sett på grund av räntetaket.¹¹

¹⁰ År 2020 var räntan på blancolån cirka 5 procent från storbanks och 8 procent från nischbanks (se Andersson och Üye, 2022a). Sedan antar vi att räntan har ökat med nästan lika mycket som styrräntan – som ökade med drygt 3,5 procent i årsgenomsnitt.

¹¹ Räntetaket sätter en övre gräns – på 40 procent plus en referensränta – för den rörliga räntan på ett lån. Taket har ökat från 40 procent 2020 till 42,5 procent 2023.

Diagram 4. Förändring i utlåning mellan 2020 och 2023 uppdelat på långgivargrupp

Källa: FI.

Anm. SB är storbanker, NB nischbanker, OFB objektsfinansieringsbolag (bil- och båtlån) SFB säljfinansieringsbolag (fakturor och delbetalningar), KB kortbolag, och KKrl är konsumentkreditinstitut. För fakturor har vi endast beaktat de som har inneburit en extra kostnad. Det påverkar i synnerhet säljfinansieringsbolagens beräkningar eftersom de ger ut många fakturor. Om vi hade beaktat samtliga fakturor skulle deras andelar bli avsevärt lägre.

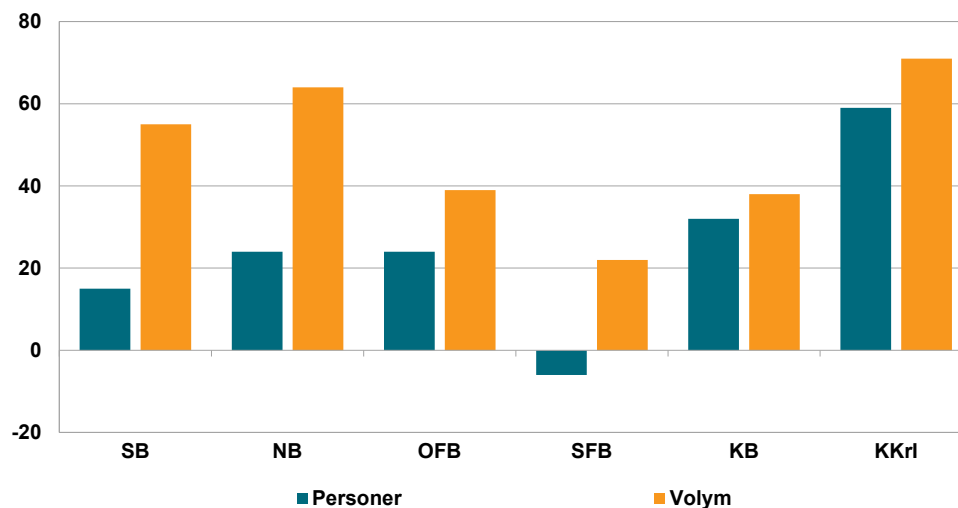
Stor ökning av betalningsproblemen

Sett till *alla skulder* har betalningsproblemen ökat mer i kronor än i antalet personer (diagram 3). Antalet personer som fick en *ny skuld* (oavsett skuldtyp) hos Kronofogden har exempelvis ökat med 4 procent 2023 jämfört med 2020. Men deras skuldbelopp var 45 procent större 2023.

Antalet låntagare med betalningsproblem ökade med 26 procent – från 130 000 personer 2020 till 160 000 personer 2023. Samtidigt var deras nya skulder 51 procent större. Det visar tydligt att allvarliga betalningsproblem som är förknippade med lån har ökat mer än andra typer av skulder hos Kronofogden. Att volymerna ökade mer än antalet personer visar att det var hos personer med stora lån som problemen ökade mest. Det framgår också av att betalningsproblemen ökade för lån från storbanker och objektsfinansieringsbolag, trots att deras utlåning minskade (diagram 4 och 5). Nischbankernas kunder lånade mer 2023 än 2020. Och deras skulder hos Kronofogden ökade också betydligt mer under perioden. De tre långgivargrupperna storbanker, objektsfinansieringsbolag och nischbanker, ger ofta stora lån. Vi ser samma skillnader över tid även i inkassokraven och betalningsföreläggandena som i skulderna hos Kronofogden (se tabell A1 i bilaga A).

Diagram 5. Förändring i skulder hos Kronofogden mellan 2020 och 2023 uppdelat på långgivare

Procent

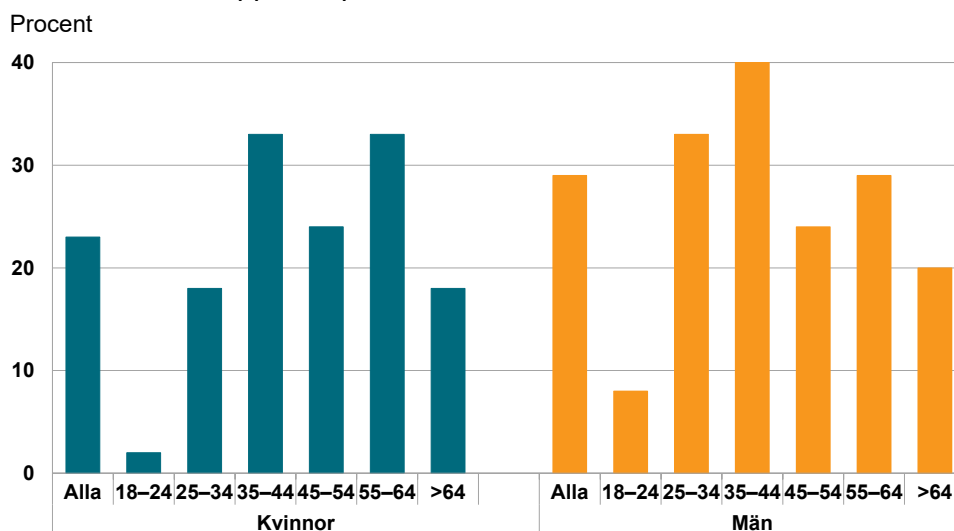

Källa: Kronofogden.

Anm. SB är storbanker, NB nischbanker, OFB objektsfinansieringsbolag (bil- och båtlån) SFB säljfinansieringsbolag (fakturor och delbetalningar), KB kortbolag, och KKrl är konsumentkreditinstitut. För fakturor har vi endast beaktat dem som har inneburit en extra kostnad. Det påverkar i synnerhet säljfinansieringsbolagens beräkningar eftersom de ger ut många fakturor. Om vi hade beaktat samtliga fakturor skulle deras andelar bli avsevärt lägre.

Kvinnor och män får betalningsproblem i olika utsträckning (se Andersson och Üye, 2022). Betalningsproblem förknippade med lån ökade för låntagare i alla åldrar (se diagram 6). Antalet låntagare med skulder hos Kronofogden ökade minst bland de yngsta personerna och mätt i kronor minskade skulderna till och med för de yngsta kvinnorna (se tabell B1 i bilaga B). Mest ökade problemen för personer i medelåldern. Se bilaga B för mer information om utlåning och betalningsproblem hos kvinnor och män i olika åldersgrupper.

Diagram 6. Förändring låntagare med nya skulder hos Kronofogden mellan 2020 och 2023, uppdelat på kvinnor och män

Källa: Kronofogden.

Det finns flera skäl till att betalningsproblemen har ökat

År 2019 utgjorde lån grunden för 40 procent av betalningsföreläggandena (se Andersson m.fl., 2021). Den andelen var 46 procent 2023. Det visar återigen att den svaga ekonomiska utvecklingen har slagit hårdare mot personer med konsumtionslån än mot dem som inte har sådana lån. De allvarliga betalningsproblemen på grund av lån ökade betydligt mer än utlåningen. Det beror delvis på att även äldre lån kan leda till betalningsproblem. Vissa av dem som lånade till låg (rörlig) ränta kan ha fått svårt att betala när räntan ökade.

Utvecklingen i utlåningen och betalningsproblemen visar att *andelen* låntagare som fick skulder hos Kronofogden ökade för alla bolagsgrupper utom för säljfinansieringsbolagen.¹² De relativa ökningarna i andelarna var störst hos de kunder som lånade av storbankerna, objektsfinansieringsbolagen och kortbolagen (se diagram 7).¹³ Men andelen låntagare som fick skulder hos Kronofogden 2023 var samtidigt lägst hos dem som lånade av storbankerna och objektsfinansieringsbolagen.

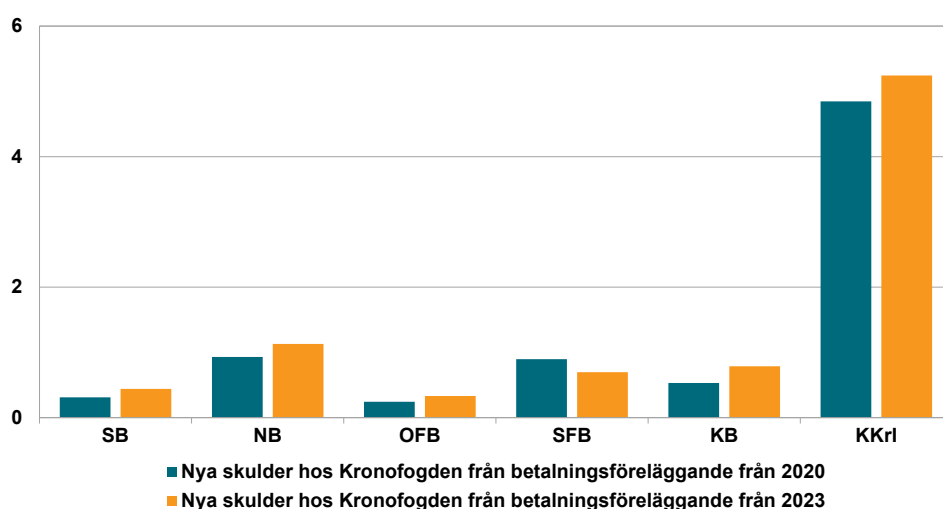
¹² Säljfinansieringsbolagen ger i huvudsak lån i form av fakturor och delbetalningar vid köp av varor och tjänster – på nätet eller i butik.

¹³ Kortbolagens huvudsakliga produkt är kreditkort. Objektsfinansieringsbolagen ger lån mot annan säkerhet än bostad. Sådan säkerhet är ofta en bil.

Ökningen i andelen som fick skulder hos Kronofogden var mindre hos konsumentkreditinstitutets kunder än hos kunderna i storbankerna och nischbankerna. Men det var fortfarande störst andel av dem som lånar av konsumentkreditinstituten som fick skulder hos Kronofogden 2023. Var tjugonde av dessa låntagare fick utslag 2023.¹⁴ Det hänger ihop med att de som lånar av konsumentkreditinstitut ofta har lägre inkomster (se Andersson och Üye, 2021). Och de som har lägre inkomster får oftare allvarliga betalningsproblem (se Andersson m.fl., 2021).

Diagram 7. Andel låntagare med nya skulder hos Kronofogden uppdelade på långgivare

Procent

Källa: FI och Kronofogden.

Anm. SB är storbanker, NB nischbanker, OFB objektsfinansieringsbolag (bil- och båtlån) SFB säljfinansieringsbolag (fakturor och delbetalningar), KB kortbolag, och KKri är konsumentkreditinstitut. För fakturor har vi endast beaktat dem som har inneburit en extra kostnad. Det påverkar i synnerhet säljfinansieringsbolagens beräkningar. Detta eftersom de ger ut många fakturor. Om vi hade beaktat samtliga fakturor skulle deras andelar bli avsevärt lägre.

Antalet låntagare från en viss långgivare som får skulder hos Kronofogden beror på

- hur *många* som lånar av bolaget
- hur stor *andel* av låntagarna hos långgivaren som får skulder hos Kronofogden.

¹⁴ Denna andel går inte att jämföra med andelen som hade skulden kvar 2022 på grund av ett betalningsföreläggande 2020 – en av 40 låntagare – från Andersson och Üye (2022). Det beror på att vissa personer betalar sina skulder efter de har fått utslag eller att skulderna har återkallats.

Att låntagares skulder hos Kronofogden har ökat är kopplat till både att vissa typer av låntagare lånar mer och att andelen som får skulder hos Kronofogden har ökat hos andra låntagare. Och den kopplingen går via långivargrupperna.

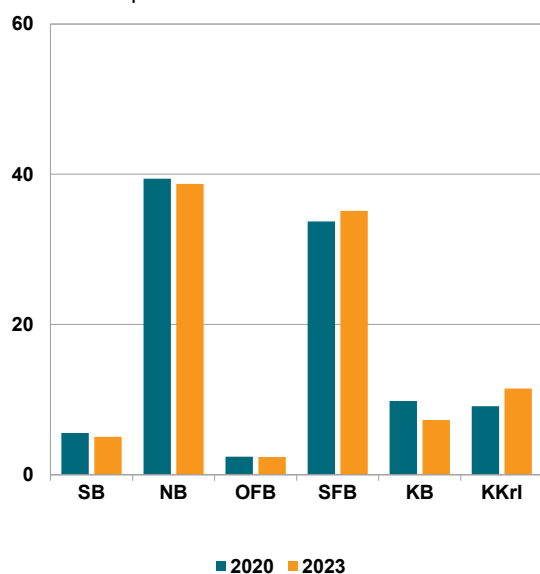
Större utlåning från konsumentkreditinstituten bidrar till fler skulder hos Kronofogden

Att lånens andel av skulderna hos Kronofogden har ökat hänger delvis ihop med den större utlåningen från konsumentkreditinstitut. Andelen bland deras kunder som fick skulder hos Kronofogden ökade endast något. Därför är det framför allt den *större utlåningen* från konsumentkreditinstituten som har medfört att fler av deras kunder har fått skulder hos Kronofogden.

Det är fortfarande störst *andel* låntagare från konsumentkreditinstituten som får skulder hos Kronofogden. Men institutens låntagare utgör endast 2 procent av alla låntagare. Sett till alla låntagare som fick skulder hos Kronofogden kom 12 procent från konsumentkreditinstituten 2023 (se diagram 8).

Diagram 8. Fördelning av låntagare med skulder hos Kronofogden uppdelade på långgivare

Procent av personer

Källa: FI och Kronofogden.

Anm. Staplarna summerar till 100 procent för respektive färg. SB är storbanker, NB nischbanker, OFB objektsfinansieringsbolag (bil- och båtlån) SFB säljfinansieringsbolag (fakturer och delbetalningar), KB kortbolag, och KKri är konsumentkreditinstitut. För fakturer har vi endast beaktat dem som har inneburit en extra kostnad. Det påverkar i synnerhet säljfinansieringsbolagens beräkningar eftersom de ger ut många fakturer.

Diagram 9. Fördelning av volym skulder hos Kronofogden uppdelade på långgivare

Procent av kronor

Källa: FI och Kronofogden.

Anm. Se anmärkning till diagram 8.

Om vi hade beaktat samtliga fakturor skulle deras andelar bli avsevärt lägre.

Större andel skuldsatta låntagare från stor- och nischbanker bidrar till fler skulder hos Kronofogden

Även fler stora lån, speciellt från stor- och nischbankerna, har lett till allvarliga betalningsproblem. I de fallen beror det främst på att *andelen* stora lån som har blivit skulder hos Kronofogden har ökat, även om den utlåningen inte har ökat så mycket. Nischbankerna ger ofta stora blancolån och de står för den största volymen av lån (totalt sett) som leder till skulder hos Kronofogden. Även de skulder hos Kronofogden som är förknippade med lån från storbankerna ökade mellan 2020 och 2023, trots att deras utlåning minskade. Många av de stora lån som hamnar hos Kronofogden är troligen äldre lån. Det visar att det är viktigt att kreditprövningen tar höjd för ökade kostnader och högre ränta.

Nischbankerna står för sex av tio kronor av låneskulder hos Kronofogden

Av de låntagare som får skulder hos Kronofogden är det enskilt flest som har lånat av en nischbank. De utgjorde nästan 40 procent av alla låntagare som fick skulder hos Kronofogden 2023 (se diagram 8). Det var något färre än 2020.

Säljfinansieringsbolagen stod för cirka en tredjedel av de låntagare som fick skulder hos Kronofogden 2023. Och även om det var fler låntagare hos storbanker som fick skulder hos Kronofogden 2023, så minskade deras andel av totalt antal skuldsatta.

Sett till de utlånade volymerna står nischbankerna för en ännu större andel av de allvarligaste betalningsproblemen – nästan sex av tio kronor som har blivit skulder hos Kronofogden var lån från nischbankerna (se diagram 9). Det är en högre andel än 2020. Storbankerna och säljfinansieringsbolagens kunder stod för 10 procent vardera och konsumentkreditinstitutens kunder stod för 5 procent av volymen.

Referenser

Andersson, M.K., A. Bergling och M. Üye (2021), ”Lån, betalningsproblem och skuld hos Kronofogden”, FI-analys 32, Finansinspektionen.

Andersson, M.K. och M. Üye (2021), ”Långgivarens betydelse för betalningsproblem och skuld hos Kronofogden”, FI-analys 35, Finansinspektionen.

Andersson, M.K. och M. Üye (2022), ”Lån och betalningsproblem bland kvinnor och män”, FI-analys 38, Finansinspektionen.

Kronofogden (2008), ”Alla vill göra rätt för sig – Överskuldssättningens orsaker och konsekvenser”.

Bilaga A. Utlåning och betalningsproblem – långgivargrupper

Tabell A1. Förändringar i nyutlåning och betalningsproblem mellan 2020 och 2023 uppdelade på långgivare

Procent

		SB	NB	OFB	SFB	KB	KKrI	Alla
Utlåning	Pers	-19	2	-9	21	-11	47	6
	Vol	-27	21	-2	13	-29	56	9
Inkassokrav	Pers	-1	16	19	-18	-1	89	-7
	Vol	2	59	38	36	21	130	28
Betaln.förel.	Pers	29	14	31	-7	18	56	18
	Vol	78	69	49	21	34	74	57
Skuld KFM	Pers	15	24	24	-6	32	59	26
	Vol	55	64	39	22	38	71	52

Källa: FI och Kronofogden.

Anm. SB är storbanker, NB nischbanker, OFB objektsfinansieringsbolag (bil- och båtlån), KB kortbolag, SFB säljfinansieringsbolag (fakturor och delbetalningar) och KKrI är konsumentkreditinstitut. För lånetypen faktura har vi endast beaktat dem som har inneburit extra kostnader för fakturatagaren. Skuld KFM är utslag hos Kronofogden.

Bilaga B. Betalningsproblem hos kvinnor och män

Kvinnor och män ökade sina konsumtionslån ungefär lika mycket mellan 2020 och 2023 (se tabell B1). Och den ökade utlåningen var förhållandevis jämnt fördelad i de olika åldersgrupperna. Men om vi studerar resultatet fördelat på både kön och ålder, kan vi notera att det finns skillnader mellan grupperna – både vad gäller antalet låntagare och i lånevolymen (i kronor).

Obetalda låneskulder ökade mest hos medelålders låntagare

Sett till antalet låntagare var ökningen störst i gruppen kvinnor över 55 år. Och sett till volymen var det män 35–44 år samt kvinnor 55–64 år som lånade mer 2023 än 2020. Utlåningen till unga (18–24 år) ökade minst mätt i kronor. Unga kvinnor lånade till och med mindre 2023 än 2020. Antalet kvinnor i den äldsta åldersgruppen (över 64 år) ökade i antal betydligt mer än storleken på deras lån, mätt i kronor. Det tyder på att fler äldre kvinnor tog små lån 2023 än 2020.

Totalt minskade antalet låntagare med inkassokrav mellan 2020 och 2023 (se tabell 2). Inkassokraven minskade mer hos kvinnor än hos män. Och framför allt minskade inkassokraven hos kvinnor i åldersgruppen över 45 år.

Ökningen i antalet betalningsförelägganden (på grund av lån) var ungefär dubbelt så stor hos män som hos kvinnor. Det beror troligen på att många kvinnor tar små lån som ofta är lättare att betala. Men ökningen i volymerna är nästan lika stora oavsett könstillhörighet. Det visar på att storleken på kvinnors betalningsförelägganden har ökat mer än männens. Vi ser ungefär samma utveckling hos låntagare som fick skulder hos Kronofogden som hos dem som fick betalningsförelägganden. Sett till antalet personer har skulderna ökat något mer hos män. Och volymerna har ökat lika mycket hos såväl kvinnor som män.

Varken utlåning eller betalningsproblem ökade nämnvärt bland unga låntagare mellan 2020 och 2023. Unga kvinnor lånade till och med mindre och fick färre betalningsproblem 2023. Personer i medelåldern (35–64 år) lånade mest och deras lån är ofta större än i övriga åldersgrupper. Dessutom har medelålders personer ofta de största levnadskostnaderna. Därför har både högre inflation och högre räntor slagit hårdast mot dessa åldersgrupper. Och som en följd ser vi att även betalningsproblemen har ökat mest i dessa grupper.

Kvinnor över 64 år är den grupp där vi ser störst ökning av antalet låntagare – 16 procent. Bland dem ökade antalet som fick skulder hos Kronofogden ungefär lika mycket. Antalet låntagare hos män över 64 år ökade mindre – ökningen var

6 procent. Men de som fick skulder hos Kronofogden ökade i samma utsträckning som kvinnor i gruppen över 64 år.

Tabell B1. Förändring i utlåning och betalningsproblem mellan 2020 och 2023 uppdelat på ålder och kön

Procent

	Ålder	Lån		Inkasso		Betal.förel.		Skuld KFM	
		Pers	Vol	Pers	Vol	Pers	Vol	Pers	Vol
	Alla	6	9	-7	28	12	53	23	51
Kvinnor	18–24	4	-5	-4	-2	-12	-13	2	-13
	25–34	2	2	1	26	7	38	18	34
	35–44	8	13	0	40	22	67	33	61
	45–54	1	7	-18	24	11	66	24	64
	55–64	12	15	-11	37	26	64	33	64
	>64	16	7	-24	3	27	30	18	29
	Alla	4	10	-3	18	24	59	29	53
Män	18–24	7	3	3	0	-3	2	8	1
	25–34	3	9	4	35	24	51	33	47
	35–44	7	18	6	38	34	84	40	68
	45–54	-3	6	-14	7	22	65	24	63
	55–64	6	11	-10	-3	26	51	29	49
	>64	6	4	-15	4	27	16	20	23
Totalt		5	10	-5	21	18	57	26	52

Källa: FI och Kronofogden

Anm. Pers är förändring i antalet personer och Vol är förändring i volym (i kronor). Skuld KFM är utslag hos Kronofogden.

Störst andel betalningsproblem hos unga män

Ovan har vi tittat på utvecklingen i utlåning och betalningsproblem. Nu ska vi redogöra för andelen låntagare som fick allvarliga betalningsproblem 2023.

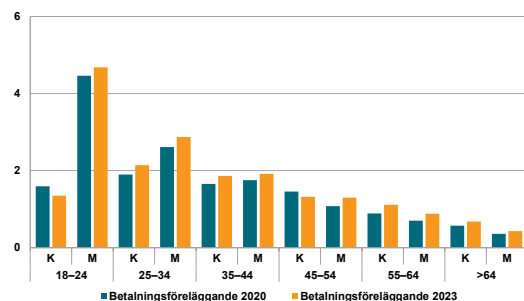
Det var en högre andel låntagare som fick betalningsförelägganden och skulder hos Kronofogden 2023 än 2020 (diagram B1 och B2). Andelen låntagare som fick betalningsproblem var högre i alla åldersgrupper utom bland de yngsta kvinnorna och kvinnor mellan 45 och 54 år. Störst ökning i betalningsproblemen finns hos män i åldersgruppen under 35 år. Det är också den grupp där andelen som fick betalningsproblem är störst.

Hos de yngsta männen (18–24 år) fick nästan en av 20 låntagare (minst) ett betalningsföreläggande 2023 och fler än en på 40 fick skulder hos Kronofogden.¹⁵ Motsvarande andelar för de yngsta kvinnorna var en av 75 respektive en av 125.

Andelen låntagare som får betalningsproblem minskar med åldern. Även skillnaden i betalningsproblem mellan män och kvinnor minskar med låntagarens ålder. Upp till 44 år är det vanligare att män får betalningsförelägganden och skulder hos Kronofogden. Men efter 45 år är det en större andel kvinnor som får dessa betalningsproblem.

Diagram B1. Andel låntagare med ansökan om betalningsföreläggande

Procent

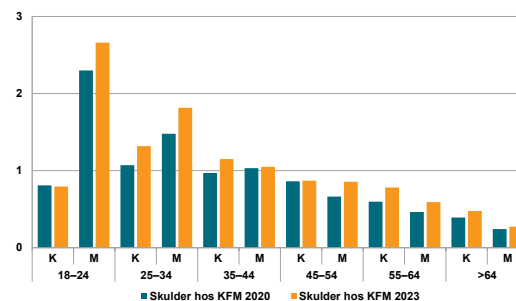

Källa: FI och Kronofogden.

Anm. Diagrammet visar andelen konsumtionslåntagare som fick betalningsföreläggande 2020 och 2023.

Diagram B2. Andel låntagare med skulder hos Kronofogden

Procent

Källa: FI och Kronofogden.

Anm. Skuld hos Kronofogden är de som har fått ett utslag på grund av ett betalningsföreläggande 2020 eller 2023.

¹⁵ Vi har räknat på utslag här. Och därför ska inte siffrorna jämföras med de som Andersson och Üye (2022) anger.